

УДК 376:159.922.761

DOI <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2023-3-9>

Тетяна Андріївна МАРЧАК,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри інклюзивної освіти, реабілітації та гуманітарних наук,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»,
E-mail: marchak.tet@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0198-7460
Web of Science Researcher ID ABI-2568-2020

Валентина Леонідівна ЗАГАЛЕВИЧ,
викладач циклової комісії соціальної роботи, психології
та фізичної реабілітації
відокремленого структурного підрозділу «Кам'янець-Подільський фаховий коледж»,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
E-mail: zagalevich.valya@i.ua
ORCID: 0000-0002-5003-2313

ТЕХНОЛОГІЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ, АДАПТАЦІЇ ТА КОРЕКЦІЇ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Інклюзивна освіта, спрямована на врахування та задоволення освітніх потреб кожного здобувача освіти, незалежно від його індивідуальних особливостей чи освітніх можливостей, стає важливим аспектом сучасного освітнього процесу. У контексті інклюзивної освіти постає необхідність удосконалення технологій психологічного супроводу для забезпечення ефективної ресоціалізації, адаптації та корекції студентів з різними освітніми потребами.

Мета статті полягає в розгляді й обґрунтуванні технології психологічного супроводу ресоціалізації, адаптації та корекції студентів у контексті інклюзивної освіти. Вивчення цієї теми не лише визначає перспективи розвитку освітнього середовища, але і зробить вагомий внесок у формування та реалізацію педагогічних стратегій для кращої відповідності потребам сучасного інклюзивного освітнього процесу.

Інклюзивна освіта, орієнтована на забезпечення доступу до якісної освіти для всіх здобувачів, передбачає комплексний підхід до ресоціалізації, адаптації та корекції студентів з різними освітніми потребами. Для розуміння суті цих процесів важливо визначити терміни та їхні ролі в інклюзивній освіті.

Наукова новизна полягає у вивченні й аналізі використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій у психологічному супроводі, що дозволяє створювати інноваційні методи індивідуального підходу до здобувачів освіти, забезпечувати їм максимально ефективні умови для розвитку, ресоціалізації, адаптації та корекції, а також упровадження унікальних методик та інструментів для оцінки ефективності психологічного супроводу в інклюзивній освіті, які враховують специфіку освітніх потреб здобувачів освіти з різними освітніми потребами. Такий підхід дозволить удосконалювати наявні методики й уможливить поглиблене вивчення психологічних аспектів інклюзивної освіти, сприятиме створенню оптимальних умов для навчання та розвитку здобувачів освіти з різними освітніми потребами.

Технології психологічного супроводу в інклюзивній освіті відіграють важливу роль у ресоціалізації, адаптації та корекції здобувачів освіти з різними освітніми потребами. Упровадження інноваційних підходів у психологічному супроводі сприяє покращенню якості освіти для здобувачів з особливими освітніми потребами. Розроблення методик та інструментів для оцінки ефективності психологічного супроводу дозволяє здійснювати системний моніторинг і вдосконалення підходів. Вивчення психологічних аспектів адаптації в інклюзивному середовищі допомагає усвідомленню та врахуванню індивідуальних потреб здобувачів освіти. Підкреслюється важливість упровадження систем моніторингу та звітності для забезпечення динамічного аналізу психологічного стану здобувачів освіти та вчасного реагування на зміни. Ці аспекти сприяють створенню ефективної інклюзивної освітньої системи, спрямованої на повноцінний розвиток кожної особистості.

Ключові слова: психологічний супровід, ресоціалізація, адаптація, корекція, інклюзивна освіта, психологічний розвиток, інклюзивне середовище, освітні технології.

Tetiana Andriivna MARCHAK,

PhD in Philological Sciences,
Associate Professor at the Department Inclusive Education, Rehabilitation and Humanitarian Sciences,
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
“Kamianets-Podilskyi State Institute”
E-mail: marchak.tet@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0198-7460
Web of Science Researcher ID ABI-2568-2020

Valentyna Leonidivna ZAHALEVYCH,

Teacher of the Cycle Commission of Social Work, Psychology and Physical Rehabilitation,
Separate Structural Subdivision Kamianets-Podilskyi Professional College, Educational and Rehabilitation
Institution of Higher Education
“Kamianets-Podilskyi State Institute”
E-mail: zagalevich.valya@i.ua
ORCID: 0000-0002-5003-2313

TECHNOLOGY OF PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF RESOCIALIZATION, ADAPTATION AND CORRECTION IN INCLUSIVE EDUCATION

Inclusive education, aimed at taking into account and meeting the educational needs of every student, regardless of his individual characteristics or educational opportunities, is becoming an important aspect of the modern educational process. In the context of inclusive education, there is a need to improve psychological support technologies to ensure effective resocialization, adaptation and correction of students with different educational needs.

The purpose of this article is to consider and justify the technology of psychological support of resocialization, adaptation and correction of students in the context of inclusive education. The study of this topic not only determines the prospects for the development of the educational environment, but will also make a significant contribution to the formation and implementation of pedagogical strategies to better meet the needs of the modern inclusive educational process.

Inclusive education, focused on ensuring access to quality education for all students, requires a comprehensive approach to resocialization, adaptation and correction of students with different educational needs. To understand the essence of these processes, it is important to define terms and their roles in inclusive education.

Scientific novelty consists in the study and analysis of the use of modern information and communication technologies in psychological support, which allows creating innovative methods of an individual approach to education seekers, providing them with the most effective conditions for development, resocialization, adaptation and correction, as well as the introduction of unique methods and tools for evaluations of the effectiveness of psychological support in inclusive education, which take into account the specific educational needs of students with different educational needs. This approach will improve existing methods and enable in-depth study of psychological aspects of inclusive education, contributing to the creation of optimal conditions for learning and development of students with different educational needs.

Technologies of psychological support in inclusive education play an important role in resocialization, adaptation and correction of students with different educational needs. The implementation of innovative approaches in psychological support improves the quality of education for students with special educational needs. The development of methods and tools for evaluating the effectiveness of psychological support allows for systematic monitoring and improvement of approaches. Studying the psychological aspects of adaptation in an inclusive environment helps to understand and take into account the individual needs of education seekers. The importance of implementing monitoring and reporting systems is emphasized to ensure a dynamic analysis of the psychological state of education seekers and timely response to changes. These aspects contribute to the creation of an effective inclusive educational system aimed at the full development of each individual.

Key words: *psychological support, resocialization, adaptation, correction, inclusive education, psychological development, inclusive environment, educational technologies.*

Вступ. Сучасне суспільство визнає й активно підтримує ідею інклюзивної освіти, що полягає у створенні оптимальних умов для навчання та розвитку кожної дитини, незалежно від її освітніх потреб. Особливо важливою в цьому контексті є технологія психологічного супроводу ресоціалізації, адаптації та корекції, яка має вирішальне значення для впровадження принципів інклюзивності в освітню практику. Інклюзивна освіта базується на принципах рівності, поваги до індивідуальних особливостей і можливостей кожного здобувача освіти. У цьому контексті психологічний аспект набуває великої ваги, оскільки він визначає ефективність інклюзивного

середовища, його вплив на психологічний стан здобувачів освіти та можливості їхньої успішної соціалізації. Обґрунтовані технології психологічного супроводу стають ключовим інструментом в управлінні процесами ресоціалізації, адаптації та корекції в інклюзивній освіті. Їх упровадження визначає ступінь успішності інклюзивного навчання та створює передумови для повноцінного розвитку кожного здобувача освіти. У даному дослідженні ми присвяtimo увагу вивченню й аналізу технологій психологічного супроводу, спрямованих на ресоціалізацію, адаптацію та корекцію здобувачів освіти в інклюзивному освітньому середовищі. У науковому дослідженні розглядатимемо можливості, виклики та перспективи застосування психологічного супроводу ресоціалізації, адаптації та корекції з метою створення оптимальних умов для освітнього розвитку кожної особистості. Психологічний аспект інклюзивної освіти є складним і важливим аспектом, який потребує глибокого розуміння впливу такого підходу на психіку учасників навчального процесу. Ретельне дослідження та практичне впровадження психологічних стратегій можуть сприяти створенню ефективного інклюзивного освітнього середовища.

Актуальність теми виходить за межі педагогічного контексту, охоплює соціокультурні та психологічні виміри інклюзивної освіти. Справедливий і рівний доступ до якісної освіти стає головним аспектом розвитку сучасного суспільства. Отже, важливо вивчати та вдосконалювати технології психологічного супроводу для забезпечення повноцінної участі в навчанні кожного студента, незалежно від його особливостей.

Мета дослідження полягає в тому, щоб висвітлити ролі та взаємодію ресоціалізації, адаптації та корекції в інклюзивній освіті, а також визначити оптимальні підходи для забезпечення успішного розвитку кожного здобувача освіти в навчальному середовищі. Науково розвідка є актуальною в контексті сучасних тенденцій у галузі освіти та сприяє поглибленню знань про інклюзивні практики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аспекти інклюзивної освіти, що потребують особливої уваги, полягають у створенні умов для ресоціалізації, адаптації та корекції студентів, розбудові сприятливого навчального середовища та формуванні позитивного ставлення до різних форм інклюзії. Це вимагає поєднання професійних знань педагогічного персоналу, використання інноваційних методик і постійного вдосконалення підходів до роботи з різними категоріями учнів. Інклюзивна освіта визнає різноманітність і унікальність кожного студента, тому важливо створити умови для розвитку кожної особистості в максимально можливому обсязі.

Аналіз і розуміння термінів ресоціалізації, адаптації та корекції в контексті інклюзивної освіти є ключовими для педагогічного успіху та створення підтримувального навчального середовища. Досягнення цих цілей вимагає спільних зусиль педагогічного колективу, батьків, а також вивчення та впровадження сучасних підходів і технологій у педагогічний процес.

Інклюзивна освіта, відповідно до потреб і можливостей кожного студента, створює умови для їх повноцінного розвитку та соціальної інтеграції. Педагоги та фахівці в галузі освіти мають долучати свої знання й енергію до формування позитивного та сприяючого навчального середовища, де кожен здобувач освіти має можливість реалізувати свій потенціал і активно взаємодіяти з навколишнім світом [1, с. 21].

Ресоціалізація в інклюзивній освіті. Відзначимо, що ресоціалізація – це процес або система заходів, спрямованих на відновлення або зміну соціально-психологічних характеристик особистості, яка опинилася у складних чи невідповідних умовах життя. Це може стосуватися людей, які пережили в'язницю, госпіталізацію, війну чи інші труднощі, і включає в себе такі етапи, як діагностика, реабілітація, навчання соціальних навичок і адаптація до нових умов. Мета ресоціалізації полягає в тому, щоб допомогти особі повернутися або адаптуватися до соціального середовища та вести повноцінне життя.

Тобто ресоціалізація – це процес адаптації та включення осіб з особливими освітніми потребами до соціальної й освітньої спільноти. У контексті інклюзивної освіти ресоціалізація передбачає створення умов для повноцінної соціальної взаємодії учасників освітнього процесу різних категорій, формування позитивного ставлення оточення та забезпечення взаєморозуміння всіх членів освітньої спільноти. У контексті інклюзивної освіти ресоціалізація може відбуватися для здобувачів освіти, які переходять з одного рівня освіти на інший,

мають обмежені можливості в соціальному спілкуванні. Педагоги повинні створювати сприятливі умови для інтеграції таких здобувачів освіти в навчальне середовище та розвитку їхніх соціальних навичок.

У даному контексті ресоціалізація може включати:

1. Соціальну адаптацію: допомогу особам із різними потребами в адаптації до соціальних норм і взаємодії в інклюзивному оточенні.

2. Освітню реабілітацію: забезпечення доступу до якісної освіти та розвитку навичок, необхідних для активної участі в освітньому процесі.

3. Розвиток соціальних навичок: сприяння розвитку навичок спілкування, співпраці та взаєморозуміння для підтримки позитивних відносин в інклюзивному середовищі.

4. Створення підтримуючого оточення: формування умов і створення інфраструктури, яка сприяє активній участі осіб із різними потребами в усіх сферах суспільства. Узагалі, процес ресоціалізації особистості передбачає інтеграцію соціокультурної діагностики, реабілітації та корекції, що забезпечує організацію відповідної соціально-психологічної підтримки для особи, яка опинилася в нових умовах життєдіяльності, соціального та культурного розвитку [4, с. 305].

5. Адаптацію в інклюзивному середовищі. Адаптація – це процес підготовки та налагодження навчального процесу для задоволення потреб здобувачів освіти з різними освітніми можливостями. В інклюзивному освітньому середовищі адаптація передбачає використання різноманітних методів, технік і ресурсів для створення доступної й ефективної освітньої атмосфери. Це охоплює розроблення індивідуальних навчальних планів, використання адаптивних засобів і впровадження спеціальних педагогічних стратегій [2].

Отже, адаптація в інклюзивному середовищі передбачає низку заходів і стратегій, спрямованих на створення оптимальних умов для успішної участі всіх учасників, незалежно від їхніх індивідуальних потреб чи обмежень.

Визначимо деякі аспекти адаптації в інклюзивному середовищі:

1. Освітня адаптація, що полягає в застосуванні індивідуалізації та диференціації завдань.

2. Фізична адаптація, що виражається в забезпеченні доступу до всіх приміщень і ресурсів для осіб з обмеженими можливостями та надання спеціальних засобів інфраструктури чи технологій для полегшення фізичного доступу.

3. Соціальна адаптація – створення атмосфери толерантності, прийняття та взаєморозуміння, стимулювання взаємодії та співпраці між учнями з різними потребами.

4. Педагогічна адаптація – залучення різноманітних педагогічних підходів для врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти, забезпечення додаткової підтримки та ресурсів для викладача для ефективної роботи зі студентами з різними потребами.

5. Емоційна адаптація – надання можливості для консультування та психологічної підтримки студентів і залучення до роботи над розвитком емоційних навичок і емпатії серед усіх учасників спільноти.

6. Корекція в інклюзивному середовищі. Корекція – це система впливу на розвиток і навчання студентів з особливими освітніми потребами з метою покращення їхніх результатів і соціальної адаптації [2, с. 8]. В інклюзивному середовищі корекція може включати в себе індивідуальні та групові заняття з педагогами-коректорами, використання спеціалізованих навчальних програм і ресурсів. У контексті інклюзивної освіти корекція може передбачати використання спеціальних методик чи програм для здобувачів освіти зі специфічними потребами з метою максимального їх розвитку.

Інклюзивна освіта, орієнтована на включення здобувачів освіти з різними освітніми потребами, несе в собі значний психологічний вимір. Вивчення впливу інклюзивної освіти на психологічний стан здобувачів освіти та розгляд ролі психологічного супроводу в цьому процесі стає надзвичайно важливим аспектом. В інклюзивному середовищі враховуються індивідуальні особливості кожної особистості [5, с. 19]. Це відкриває можливості для розкриття їхнього потенціалу та розвитку. Психологічний аспект полягає у створенні позитивного емоційного тла, що сприяє відчуттю дітьми власної важливості та цінності. Інклюзивна освіта стимулює взаємодію між здобувачами освіти з різними здібностями й особливостями. Це сприяє формуванню соціальних навичок, розумінню та прийняттю розмаїття. Психологічний аспект включає в себе вивчення впливу такої взаємодії на самоповагу та ставлення до інших.

Педагогічний колектив в інклюзивному закладі освіти має важливе завдання створення сприятливого психосоціального середовища. Розуміння педагогами особливостей кожного учня чи студента, використання позитивного підходу та надання психологічної підтримки є ключовими аспектами психологічного благополуччя здобувачів освіти [3].

Однак існують виклики впровадження інклюзивної освіти, пов'язані з потребами диференційованого підходу та роботи із психологічними труднощами [5, с. 28]. Дослідження психологічного аспекту інклюзивної освіти має на меті виявлення цих проблем і пошук ефективних стратегій подолання. Узагальнюючи, психологічний аспект інклюзивної освіти становить суттєвий внесок у розвиток особистості здобувачів освіти. Важливо продовжувати дослідження та розробляти практичні рекомендації для забезпечення психологічного благополуччя та повноцінної соціалізації дітей в інклюзивному навчальному середовищі.

Інклюзивна освіта надає можливість кожному здобувачеві освіти, незалежно від його особливостей, відчувати себе важливим членом навчального колективу. Це може мати позитивний вплив на самоповагу, соціальну адаптацію та розуміння власних можливостей. З іншого боку, невідповідна організація інклюзивного навчання може викликати стрес і адаптаційні труднощі, особливо для дітей з особливими потребами. Психологічне благополуччя здобувачів освіти в інклюзивному середовищі є темою, яка потребує детального вивчення й уваги [2, с. 7].

Вивчення психологічних аспектів ресоціалізації, адаптації та корекції у здобувачів освіти щодо нових умов інклюзивного середовища є важливим етапом у розумінні та підтримці психосоціального розвитку дітей із різними освітніми потребами. Це дозволяє визначити чинники, які впливають на процес адаптації, розробити ефективні стратегії й інтервенції для підтримки здобувачів освіти на їхньому індивідуальному навчальному шляху. Далі наведено основні аспекти вивчення психологічних аспектів адаптації здобувачів освіти до інклюзивного середовища:

- **аналіз психологічних чинників адаптації:** визначення ключових психологічних аспектів, які впливають на процес адаптації здобувачів освіти, як-от соціальна взаємодія, емоційна стабільність, самооцінка тощо;
- **вивчення індивідуальних особливостей здобувачів освіти:** розгляд індивідуальних рис і потреб кожного здобувача освіти для розроблення персоналізованих підходів до адаптації;
- **методи оцінки психічного стану:** використання стандартних психологічних тестів і анкет для оцінки емоційного благополуччя та ступеня соціальної інтеграції;
- **створення психологічних програм ресоціалізації, адаптації та корекції:** розроблення та впровадження спеціалізованих програм, спрямованих на підтримку психологічного здоров'я й адаптації здобувачів освіти;
- **взаємодія з педагогічним персоналом і батьками:** вивчення взаємодії між здобувачами освіти, учителями та батьками для виявлення чинників, які можуть впливати на процес ресоціалізації, адаптації та корекції;
- **моніторинг і корекція психічного стану:** упровадження системи моніторингу, що дозволяє вчасно виявляти та втручатися в ситуації, що можуть впливати на психічний стан здобувачів освіти;
- **розвиток психологічної підтримки в інклюзивних групах:** забезпечення наявності професійних психологів і педагогів-дефектологів, асистентів дитини, асистентів учителів, які забезпечують підтримку учасникам освітнього процесу.

Вивчення психологічних аспектів ресоціалізації, адаптації та корекції у здобувачів освіти є важливим кроком для створення інклюзивного освітнього середовища, де кожен учасник освітнього процесу може досягати психологічного розвитку в максимально комфортних умовах [7, с. 191]. Робота в даному напрямі потребує комплексного підходу, поєднуючи теоретичні аспекти із практичними інноваціями у сфері освітньої психології, що передбачає:

- **створення психологічних груп підтримки:** організацію спеціальних груп, де здобувачі освіти можуть спілкуватися та ділитися своїм досвідом з іншими, що сприяє взаємопідтримці та відчуттю приналежності;
- **розвиток навичок саморегуляції, ресоціалізації й адаптації:** застосування психокорекційних методик для розвитку в дітей навичок емоційної стійкості та саморегуляції;

– **аналіз результативності психологічних інтервенцій:** систематичне оцінювання ефективності застосованих методів і внесення коректив у програми психологічної підтримки на основі отриманих результатів.

Дослідження психологічних аспектів ресоціалізації, адаптації та корекції у здобувачів освіти до інклюзивного середовища має на меті створення науково обґрунтованих і практично ефективних стратегій для підтримки психічного здоров'я та гармонійного розвитку кожного учасника освітнього процесу. Особлива увага до індивідуальних особливостей і потреб допомагає визначити оптимальний шлях для кожного учасника інклюзивного навчання, створюючи сприятливі умови для їхнього успіху та самореалізації.

Психологічний супровід відіграє ключову роль у створенні безпечного та підтримуючого середовища для всіх здобувачів освіти. Психолог може визначати індивідуальні потреби учнів/студентів, сприяти їхній соціальній адаптації, виявляти можливі психологічні труднощі та розробляти стратегії підтримки. Окрім того, психологічний супровід передбачає роботу з батьками та педагогами для забезпечення гармонійного розвитку [3].

Професійний психологічний супровід може бути зреалізований насамперед через дослідження ефективності індивідуальних психологічних програм для здобувачів освіти з різними потребами та рівнем соціальної адаптації, аналіз ролі психолога у взаємодії з педагогічним колективом і родинами, спрямований на побудову підтримуючого середовища.

Психологічний супровід можна визначати за інноваційними підходами до психологічного супроводу ресоціалізації, адаптації та корекції в інклюзивній освіті через використання віртуальної реальності й інтерактивних технологій для створення симуляційних сценаріїв, спрямованих на покращення соціальних навичок і адаптації здобувачів освіти, а також через застосування мобільних додатків і онлайн-платформ для індивідуалізованого психологічного супроводу, сприяючи зручній комунікації між психологами, учителями та здобувачами освіти. Така співпраця передбачає розгляд інтердисциплінарного підходу до психологічного супроводу, зокрема взаємодію не лише психологів, педагогів, а й медичних працівників та інших спеціалістів [3].

Дослідження ефективності мультидисциплінарного підходу в інклюзивному навчанні для покращення процесів ресоціалізації є актуальним і значущим завданням у контексті розвитку сучасної освіти. Мультидисциплінарний підхід передбачає співпрацю різних спеціалістів з метою створення комплексної системи підтримки та розвитку здобувачів освіти з різними освітніми потребами [6].

Однією із ключових переваг мультидисциплінарного підходу є можливість залучення різноманітних знань і навичок для індивідуальної адаптації під потреби кожного учасника освітнього процесу. Залучення педагогів, психологів, медичних працівників, соціальних працівників та інших спеціалістів формує інтегрований підхід до ресоціалізації здобувачів освіти, сприяє їхньому успішному включенню в освітнє середовище [6].

Методика дослідження включає аналіз взаємодії між різними фахівцями, вивчення ефективності взаємодії команди та впливу мультидисциплінарного підходу на індивідуальний розвиток здобувачів освіти. Застосування кількісних і якісних методів дозволяє оцінити якість психологічної та педагогічної підтримки, а також визначити динаміку психосоціального розвитку учнів/студентів у контексті інклюзивного навчання.

Висновки дослідження можуть визначити переваги та можливі обмеження мультидисциплінарного підходу в інклюзивному навчанні, що буде корисним для розроблення оптимальних стратегій і підходів до покращення процесів ресоціалізації здобувачів освіти з різними освітніми потребами.

Розроблення методик та інструментів для оцінки ефективності психологічного супроводу ресоціалізації, адаптації та корекції в інклюзивній освіті є важливим етапом у розвитку інклюзивної освіти. Цей процес передбачає створення системи об'єктивних критеріїв, які дозволяють визначити результативність психологічного впливу на процес ресоціалізації, адаптації та корекції здобувачів освіти в інклюзивній освіті з різними освітніми потребами.

Методики оцінки можуть включати як кількісні, так і якісні підходи. Серед кількісних методів можливе використання анкетування учасників навчального процесу, проведення

тестів чи шкал емоційного благополуччя. Якісні методи можуть включати інтерв'ю зі здобувачами освіти, їхніми батьками та педагогами, аналіз кейсів, спостереження й аналіз портфоліо.

Основні етапи розроблення методик та інструментів для оцінки ефективності психологічного супроводу ресоціалізації, адаптації та корекції в інклюзивній освіті:

– **аналіз літератури та практичних досліджень:** огляд наявних методик і підходів для визначення ефективності психологічного впливу на ресоціалізацію;

– **формування цілей оцінки:** визначення конкретних цілей і завдань, які має вирішити оцінка;

– **розроблення психометричних інструментів:** створення анкет, тестів, шкал чи інших інструментів, які відображатимуть психологічний стан здобувачів освіти: 1) проведення пілотних тестувань (перевірка на етапі впровадження на малих групах для аналізу ефективності та внесення необхідних коректив); 2) внесення коректив і вдосконалення (з урахуванням отриманих результатів вносяться зміни для покращення якості методик); 3) остаточна оцінка ефективності (проведення повномасштабних оцінювань з використанням розроблених інструментів на великій аудиторії).

Розроблення таких методик сприятиме якісній інтеграції здобувачів освіти в навчальний процес, їхньому психосоціальному розвитку та ресоціалізації, адаптації та корекції в інклюзивному середовищі.

Упровадження системи моніторингу та звітності для визначення динаміки психологічного стану здобувачів освіти з різними освітніми потребами є ключовим елементом забезпечення ефективного психологічного супроводу в інклюзивному навчальному середовищі. Ця система дозволяє вчасно виявляти зміни у психічному стані учасників освітнього процесу, а також визначати ефективність застосованих методик і підходів. Основні кроки впровадження системи моніторингу та звітності:

– **визначення параметрів моніторингу:** визначення ключових аспектів психічного стану, які будуть відстежуватися, як-от емоційна стабільність, соціальна адаптація, академічний успіх тощо;

– **розроблення інструментів збору даних:** створення анкет, тестів чи інших інструментів для систематичного збору інформації щодо психологічного стану здобувачів освіти;

– **технічна інтеграція системи моніторингу:** забезпечення доступу до системи для психологів, учителів, батьків та інших зацікавлених сторін;

– **навчання персоналу:** проведення навчання педагогічного персоналу та психологів щодо користування системою моніторингу й аналізу отриманих даних;

– **здійснення моніторингових заходів:** регулярний збір і аналіз даних щодо психологічного стану здобувачів освіти для виявлення динаміки та вчасного реагування на зміни;

– **формування звітності й аналіз результатів:** складання звітів і аналіз результатів моніторингу для подальшого вдосконалення психологічного супроводу; взаємодія з батьками та здобувачами освіти: забезпечення доступу батьків і здобувачів освіти до визначених аспектів моніторингової системи для підвищення залученості та взаємодії.

Упровадження саме такої системи моніторингу та звітності дозволяє створити прозорий і ефективний механізм контролю за психологічним станом здобувачів освіти з різними освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі.

Висновки. Технологія психологічного супроводу ресоціалізації, адаптації та корекції в інклюзивній освіті є невід'ємною частиною процесу створення позитивного та взаєморозуміючого навчального середовища для здобувачів освіти з різними освітніми потребами. Застосування цієї технології визначається необхідністю забезпечення індивідуального підходу до кожного здобувача освіти, зокрема тих, хто має особливі освітні потреби.

Одним із ключових аспектів використання технологій психологічного супроводу є створення сприятливого емоційного клімату в навчальному закладі. Психологічна підтримка сприяє формуванню позитивного ставлення до навчання, стимулює самостійність і розвиток особистісних якостей здобувачів освіти.

Застосування інноваційних методик і педагогічних підходів, як-от індивідуалізація навчання, використання ігрових технологій, розвивальних програм, дозволяє ефективно

приспосовувати процес навчання до конкретних потреб здобувачів освіти. Це сприяє не лише підвищенню успішності здобувачів освіти, а і їхньому психосоціальному розвитку.

Значущим елементом є вивчення психологічних аспектів адаптації здобувачів освіти до нових умов інклюзивного середовища. Ретельний аналіз індивідуальних особливостей, формування психологічного комфорту та розвиток соціальної адаптованості визначають успішність інклюзивного процесу.

Оцінка ефективності психологічного супроводу є необхідним етапом у впровадженні та розвитку інклюзивних практик. Система моніторингу та звітності дозволяє визначити динаміку психологічного стану здобувачів освіти з різними освітніми потребами, виявити проблемні аспекти та розробити індивідуальні стратегії підтримки.

Узагальнюючи вищезазначені аспекти, можна визначити, що технологія психологічного супроводу ресоціалізації, адаптації та корекції в інклюзивній освіті має ключове значення для створення безпечного, підтримуючого та розвивального оточення для всіх учасників освітнього процесу, незалежно від їхніх освітніх потреб.

Література:

1. Борейко О.М. Інклюзивне навчання як умова соціальної адаптації дітей з особливими потребами. *Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства* : збірник наукових праць. Вип. 2 / за ред. В.В. Павленко. Житомир : ФО-П Н.М. Левковець, 2020. 188 с. С. 20–24. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/30757/1/%D0%91%D0%BE%>.

2. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку : науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми із психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків. Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2016. 120 с. С. 7–8.

3. Кльоц Л. Психологічний супровід освітнього процесу інклюзивної освіти в умовах Нової української школи. URL: http://dps2018.blogspot.com/2018/12/blog-post2_53.html.

4. Камбур А.В. Ресоціалізаційні практики у відтворенні життєвого простору особистості. *Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність, перспективи розвитку* : колективна монографія : у 2-х ч. Ч. 1 : Інституційні та особистісні аспекти впровадження в Україні / за ред. С.П. Миронової, Л.Б. Платаш. Чернівці : Технодрук, 2021. 352 с. С. 3 05. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3081/MONOGRAF_%D1

5. Колупасва А.А., Таранченко О.М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі : навчально-методичний посібник. Харків : Ранок, 2019. 304 с.

6. Чайковський М.Є., Добровіцька О.О. Соціально-педагогічна робота з молоддю з інвалідністю в інклюзивному освітньому просторі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Університет «Україна», 2018. 271 с. URL: https://hist.km.ua/images/publikatsiji/navchalno-metodichnij-posibnik_chajkovskij.pdf.

7. Чопік О.В. Особливості створення соціального середовища в інклюзивному класі. *Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність, перспективи розвитку* : колективна монографія : у 2-х ч. Ч. 1 : Інституційні та особистісні аспекти впровадження в Україні / за ред. С.П. Миронової, Л.Б. Платаш. Чернівці : Технодрук, 2021. 352 с. С. 191. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3081/MONOGRAF_%D.

References:

1. Boreiko, O.M. (2020). Inklusyivne navchannia yak umova sotsialnoi adaptatsii ditei z osoblyvymy potrebamy. *Kreatyvnyist osobystosti yak faktor innovatsiinoho rozvytku suspilstva* [Inclusive education as a condition for social adaptation of children with special needs. Creativity of the individual as a factor of innovative development of society]. (Pavlenko, V.V. Eds.). *Zbirn. nauk. prats. Vyp. 2*. Zhytomyr : Retrieved from: <http://eprints.zu.edu.ua/30757/1/%D0%91%D0%BE%> [in Ukrainian].

2. Haiash, O.V. (2016). *Korektsiino-rozvyvalna robota z ditmy z osoblyvostiamy psykhofizychnoho rozvytku: Naukovo-metodychnyi posibnyk dlia vchyteliv inkluzyvnoho navchannia, asyistentiv uchyteliv, yaki pratsiuiut z ditmy z psykhofizychnymy porushenniamy v umovakh zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv, sotsialnykh pedahohiv, batkiv* [Corrective and developmental work with children with psychophysical development: Scientific and methodological manual for teachers of inclusive education, teacher assistants who work with children with psychophysical disorders in general educational institutions, social teachers, parents]. Uzhhorod : Informatsiino-vydavnychy tsentr ZIPPO [in Ukrainian].

3. Klets, L. *Psykhohohichnyi suprovod osvithnoho protsesu inkluzyvnoi osvity v umovakh Novoi ukrain-skoj shkoly* [Psychological support of the educational process of inclusive education in the conditions of the New Ukrainian School]. Retrieved from: http://dps2018.blogspot.com/2018/12/blog-post2_53.html [in Ukrainian].

4. Kambur, A.V. (2021). Resotsializatsiini praktyky u vidtvorenni zhyttievoho prostoru osobystosti [Resocialization practices in reproduction of the life space of the individual]. *Sotsialna ta osvitiina inkluziia: istoriia, suchasnist, perspektyvy rozvytku: kolektyvna monohrafiia u 2 chastynakh – Social and educational inclusion: history, modernity, development prospects: collective monograph in 2 parts*. Chastyna 1. Instytutsiini ta osobystisni aspekty vprovadzhenia v Ukraini. (Myronova, S.P., & Platash, L.B. Eds.). Chernivtsi: “Tekhnodruk”. Retrieved from: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3081/MONOGRAF_%D1 [in Ukrainian].

5. Kolupaieva, A.A., & Taranchenko, O.M. (2019). *Navchannia ditei z osoblyvymy osvitimy potrebamy v inkluzyivnomu seredovyshchi [Education of children with special educational needs in an inclusive environment]*. Kharkiv : Vyd-vo “Ranok” [in Ukrainian].

6. Chaikovskiy, M.Ye., & Dobrovitska, O.O. (2018). *Sotsialno-pedahohichna robota z moloddu z invalidnistiu v inkluzyivnomu osvithnomu prostori [Social and pedagogical work with youth with disabilities in an inclusive educational space]*. Kyiv : Universytet “Ukraina”. Retrieved from: https://hist.km.ua/images/publikatsiji/navchalno-metodichnij-posibnik_chajkovskij.pdf [in Ukrainian].

7. Chopik, O.V. (2021). Osoblyvosti stvorennia sotsialnoho seredovyshcha v inkluzyivnomu klasi [Peculiarities of creating a social environment in an inclusive class]. [Sotsialna ta osvitiina inkluziia: istoriia, suchasnist, perspektyvy rozvytku: kolektyvna monohrafiia u 2 chastynakh]. *Sotsialna ta osvitiina inkluziia: istoriia, suchasnist, perspektyvy rozvytku: kolektyvna monohrafiia u 2 chastynakh – Social and educational inclusion: history, modernity, development prospects: collective monograph in 2 parts*. Chastyna 1. Instytutsiini ta osobystisni aspekty vprovadzhenia v Ukraini. (Myronova, S.P., & Platash, L.B. Eds.). Chernivtsi: “Tekhnodruk”. Retrieved from: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3081/MONOGRAF_%D1 [in Ukrainian].